

EDU
yayıncılık

EDU
congress

International Education Congress 2025 / EDUCongress2025

CONFERENCE ABSTRACT BOOK

Bildiri Özetleri Kitabı

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 26-29 Kasım 2025
Istanbul University-Cerrahpaşa, November 26-29, 2025

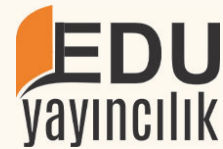
International Education Congress 2025 EDUCongress2025

İstanbul University-Cerrahpaşa, November 26-29, 2025
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 26-29 Kasım 2025

EDUCONGRESS2025 CONFERENCE ABSTRACT BOOK

e-ISBN: 978-625-96217-3-9

Edu Yayıncılık Eğitim, Danışmanlık, Proje Yönetimi,
Organizasyon, Yazılım, Reklam San. Tic. Ltd. Şti.
T: 08504323714 – 0507 5875581
E: eduyayincilik@gmail.com
A: Kızılırmak Mah. Dumlupınar Bulvarı, Next Level, A
Blok, K:4, K:3, D: 10, Söğütözü/Ankara

International Education Congress – EDUCongress2025 - 26-29 November 2025, Antalya, Türkiye

EDUCongress2025 KURULLAR

Kongre Onursal Başkanı

Prof. Dr. Nuri AYDIN, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Rektörü

Kongre Başkanları

Prof. Dr. Muhammet BAŞTUĞ, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Şakir ÇINKIR, Ankara Üniversitesi

Kongre Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Ali ERSOY, Anadolu Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Selçuk HÜNERLİ, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcısı

Kongre Alan Koordinatörü

Doç. Dr. Emre EV ÇİMEN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Kongre Genel Sekreteri

Dilek ERTUĞRUL, EDU Yayıncılık

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Ali ERSOY, Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Ali TİLBE, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Prof. Dr. Burçin ŞEŞEN, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Prof. Dr. Coşkun KÜÇÜKTEPE, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Prof. Dr. Fatma BÖLÜKBAŞ KAYA, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Prof. Dr. Mehmet AÇIKALIN, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Prof. Dr. Sedef CANBAZOĞLU BİLİCİ, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Şakir ÇINKIR, Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Berna COŞKUN ONAN, Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Birsal AYBEK, Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Dilşat PEKER ÜNAL, Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. Emre EV ÇİMEN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Doç. Dr. Evren ŞAR İŞBİLEN, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Gökhan ARASTAMAN, Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Gülşah Battal KARADUMAN, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Hüseyin SERİN, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. İrfan ŞİMŞEK, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Koray KASAPOĞLU, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Lokman AKBAY, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Metin KOCATÜRK, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Muhammet ÖZDEN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Doç. Dr. Nihan DEMİRKASIMOĞLU, Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Oğuzhan HAZIR, Atatürk Üniversitesi

International Education Congress – EDUCongress2025 - 26-29 November 2025, Antalya, Türkiye

Doç. Dr. Ömür GÜRDOĞAN BAYIR, Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Pınar GÜNER, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Talat Fatih ULUÇ, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Tuncer CAN, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Yakup DOĞAN, Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül İŞLEKELLER BOZCA, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ASLAN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sevgi ERNAS, Ankara Üniversitesi
Araş. Gör. Meltem ATASOY, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Araş. Gör. Seyda Nur BURGAN, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Araş. Gör. Selin ÇİLTEPE, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Dr. Rozerin YAŞA, Süleyman Demirel Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Fatma Büşra AKSOY KUMRU, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doktora Öğrencisi Ayşe İLHAN, Anadolu Üniversitesi

Uluslararası Düzenleme Kurulu Üyeleri

Professor Ali YILDIRIM, University of Gothenburg- SWEDEN
Professor Andrew P JOHNSON- Minnesota State University-USA
Professor Anthony John ONWUEGBUZIE, University of Cambridge-ENGLAND
Professor Azita MANOUCHEHRI, The Ohio State University-USA
Professor Donna M. MERTENS, Gallaudet University-USA
Professor Filiz KESER ASCHENBERGER- Danube University Krems-AUSTRIA
Professor Ingrid GOGOLIN, University of Hamburg, GERMANY
Professor Joe O'HARA, Dublin City University_IRELAND
Professor Maria P. FIGUEIREDO, Polytechnic Institute of Viseu- PORTUGAL
Professor Martin BROWN- Dublin City University_IRELAND
Professor Todd KETLER- Baylor University- USA
Naz CILO_VAN NOREL- Siemens IoT Consultant- GERMANY
Şeyda SUBAŞI SINGH- University of Vienna -AUSTRIA

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Abdullah Adıgüzel, Düzce Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Adile Aşkın Kurt, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet Doğanay, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet Kaçar, Kastamonu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet Saban, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Akın Efendioğlu, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Çağatay Kılınç, Karabük Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Ersoy, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Meydan, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Osman Alakuş, Dicle Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Rıza Erdem, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Tilbe, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Prof. Dr. Ali Yıldırım, Gothenburg Üniversitesi, İsveç
Prof. Dr. Alim Kaya, İstanbul Kültür Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Andrew P. Johnson, Minnesota State Üniversitesi, USA
Prof. Dr. Anthony John Onwuegbuzie, Cambridge Üniversitesi, UK
Prof. Dr. Arife Figen Ersoy, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ayfer Sayın, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ayfer Şahin, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ayhan Ural, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Aylin Çam, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye

International Education Congress – EDUCongress2025 - 26-29 November 2025, Antalya, Türkiye

Prof. Dr. Aysel Köksal Akyol, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ayşe Güler, Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ayşegül Sağlam Arslan, Trabzon Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Aysel Demiroğlu, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Azita Manouchehri, The Ohio State Üniversitesi, USA
Prof. Dr. Banu Yücel Toy, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Bertan Akyol, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Beyhan Nazlı Koçber Eid, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Bilal Duman, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Bilge Can, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Burçin Şeşen, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Prof. Dr. Burçin Türkcan, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Bülent Aydoğdu, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Bülent Çavaş, Uşak Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Cevat Elma, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Cevat Yıldırım, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Cevriye Ergül, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Coşkun Küçüktepe, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Prof. Dr. Çağlayan Dinçer, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Çavuş Şahin, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Derya Arslan Özer, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Dilek Tanışlı, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Domna Mika Kakana, Selanik Aristotle Üniversitesi, Yunanistan
Prof. Dr. Donna M. Mertens, Gallaudet Üniversitesi, USA
Prof. Dr. Elife Doğan Kılıç, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Türkiye
Prof. Dr. Ercan Kocayörük, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Erdal Hamarta, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Erdal Taşlıdere, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Erkan Tabancalı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Esin Acar, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Erten Gökçe, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ertuğ Can, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Fatih Yılmaz, Dicle Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Fatma Belgin Özyaydınlı, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Fatma Bölükbaş Kaya, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Prof. Dr. Feryal Beykal Orhun, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Feyyat Gökçe, Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Filiz Keser Aschenberger, Danube Üniversitesi Krems, Avusturya
Prof. Dr. Fulya Cenkseven Önder, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Gonca Erim, Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Gülşen Ünver, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Güneş Salı, Yozgat Bozok Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Gürcan Gürgen, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. H. Tuğba Öztürk, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hanife Akar, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hasan Gürgür, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hasan Hüseyin Şahan, Balıkesir Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hatice Bakkaloğlu, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hilal Aktamış, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hilmi Demirkaya, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hıdır Karaduman, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hülya Çermik, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hüseyin Anılan, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hüseyin Bahadır Yanık, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hüseyin Yolcu, Kastamonu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ingrid Gogolin, Hamburg Üniversitesi, Almanya

International Education Congress – EDUCongress2025 - 26-29 November 2025, Antalya, Türkiye

Prof. Dr. İlhan Yalçın, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İsa Korkmaz, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İsmail Gelen, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İsmail Seçer, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Joe O'hara, Dublin City Üniversitesi, İrlanda
Prof. Dr. Kazım Çelik, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Kemal Öztemel, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Kerim Gündoğdu, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Kürşat Yenilmez, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Maria P. Figueriodo, Viseu Politeknik Enstitüsü, Portekiz
Prof. Dr. Martin Brown, Dublin City Üniversitesi, İrlanda
Prof. Dr. Mehmet Açıkalın, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Prof. Dr. Mehmet Bekdemir, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mehmet Gültekin, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mehmet İkbâl Yetişir, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mehmet Toran, İstanbul Kültür Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Melek Çakmak, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Menderes Ünal, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Muhammet Baştuğ, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Bektaş, Sakarya Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Uslu, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Zafer Balbağ, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Münevver Çetin, Marmara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Naciye Aksoy, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nalan Kuru, Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Naz Cilo-van Norel, Siemens IoT Consultant, Almanya
Prof. Dr. Nejat İra, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nesrin Özsoy Bür, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nil Duban, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nihal Tunca Güçlü, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nilgün Tatar, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nilüfer Kahraman, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nilüfer Köse, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Oktay Bektaş, Erciyes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Oktay Cem Adıgüzel, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ömer Adıgüzel, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ömer Faruk Çetin, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Özgül Keleş, Aksaray Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Özlem Doğan Temur, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Paola Nicolini, Macerata Üniversitesi, İtalya
Prof. Dr. Pınar Bilasa, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Pınar Çavaş, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Pınar Yengin Sarpkaya, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ruhi Sarpkaya, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Sabahattin Çiftçi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun, Başkent Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Savaş Karagöz, Aksaray Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Sedat Uçar, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Sedef Canbazoglu Bilici, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Selahattin Kaymakçı, Kastamonu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Senar Alkın Şahin, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serap Emir, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Türkiye
Prof. Dr. Serap Erdoğan, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serdal Seven, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Türkiye
Prof. Dr. Serdarhan Musa Taşkaya, Mersin Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serkan Koşar, Gazi Üniversitesi, Türkiye

International Education Congress – EDUCongress2025 - 26-29 November 2025, Antalya, Türkiye

Prof. Dr. Soner Yıldırım, ODTÜ, Türkiye
Prof. Dr. Suzan Duygu Erişti, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şakir Çinkır, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şengül Saime Anagün, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şerife Dilek Boyacı, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Taner Altun, Trabzon Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Tangül Kabaal, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Todd Ketler, Baylor University, USA
Prof. Dr. Tuba Ada, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Tuğba Selanik Ay, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Turan Temur, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Türkan Argon, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Yıldız Deveci Bozkuş, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Zerrin Turan, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Zeliha Traş, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ahmet Kara, Kastamonu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ahmet Simsar, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ahmet Utku Özensoy, Muş Alparslan Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ahmet Yavuz, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ali Özdemir, Marmara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ali Derya Atik, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Arslan Bayram, Artvin Çoruh Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Arzu Arıkan, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Aysun Çolak, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ayşegül Bayraktar, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ayşenur Kutluca Canbulat, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Berna Coşkun Onan, Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Birsal Aybek, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Burcu Durmaz, Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Candaş Uygan, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Cansel Akbulut, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Deha Doğan, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Deniz Özen Ünal, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Dilruba Kürüm Yapıcıoğlu, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Dilşat Peker Ünal, Yozgat Bozok Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Durmuş Burak, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Elif Çimşir, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Elvan İnce Aka, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Eda Duruk, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Emre Ev Çimen, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Erdal Yıldırım, Aksaray Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ergül Demir, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Evren Şar İşbilen, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Evrim Çetinkaya Yıldız, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Eylem Dayı, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ezgi Güven Yıldırım, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ferat Yılmaz, Dicle Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Filiz Acar, Düzce Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Fisun Bozkurt Ourilat, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Figen Uysal, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Funda Dağ, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gökhan Arastaman, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gökhan Atik, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gökhan Özaslan, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gönül Karasu, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Güçlü Şekercioğlu, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye

International Education Congress – EDUCongress2025 - 26-29 November 2025, Antalya, Türkiye

Doç. Dr. Gül Kurum, Trakya Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gülçin Mutlu, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gülenaz Selçuk, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gülşah Battal Karaduman, İstanbul-Cerrahpaşa Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Hanife Esen Aygün, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Hüseyin Serin, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Işın Sever, Hakkari Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. İrfan Şimşek, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Koray Kasapoğlu, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Lokman Akbay, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Mehmet Ali Bahar, Erciyes Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mehmet Fatih Karacabey, Harran Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mehmet Mart, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Meral Çilem Ökcün Akçamuş, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Metin Kocatürk, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Muhammet Özden, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Muhammet Hanifi Ercoşkun, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Murat Doğan, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mustafa Doğru, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mustafa Kocaarslan, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mustafa Özgenel, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mustafa Yaşar, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Müge Şen, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Müyesser Ceylan, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nihan Demirkasımoğlu, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nihal Yurtseven, Bahçeşehir Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nur Leman Balbağ, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nurbanu Parbucu, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Osman Solmaz, Dicle Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ömer Karaman, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ömür Gürdoğan Bayır, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ömür Çoban, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Özgecan Kırık, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Pelin Taşkın, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Pınar Güner, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Pınar Fettahlıoğlu, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Rıdvan Elmas, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Seher Yalçın, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Selçuk Şimşek, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Serkan Keleşoğlu, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Talat Fatih Uluç, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Taner Atmaca, Düzce Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Tuncay Canbulat, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Tuncer Can, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Turgay Öntaş, Trakya Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Uğur Gezer, Yozgat Bozok Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ümran Alan, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Volkan Göksu, Kafkas Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Yagut Aliyeva, Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan
Doç. Dr. Yakup Doğan, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Yılmaz Sarier, Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Doç. Dr. Zehra Keser Özmentar, Gaziantep Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Zerrin Toker, TED Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Zeynep Bahap Kudret, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Zeynep Kılıç, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Zuhale Çeliktürk Sezgin, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye

International Education Congress – EDUCongress2025 - 26-29 November 2025, Antalya, Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Ali Ulus Kımav, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Eryılmaz Çevirgen, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül İşlekerler Bozca, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Üyesi Barış Eriçok, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Berrin Genç Ersoy, TED Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Beyza Alpaydın, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Bülent Alan, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Cansev Okutan, Yalova Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Derya Atik Kara, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ebru Aylar, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ece Koçer, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Elham Zarfsaz, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Gözdegül Arık Karamık, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Gülbın Kıyıcı, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Gülcihan Yazçayır, Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Gülsüm Çatalbaş, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Mediha Güner Özer, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Mehtap Karacıl, Bayburt Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Melek Alemdar, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Meltem Çengel Schoville, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Meral Beşken Ergişi, Trabzon Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Meryem Demir Gündül, İstanbul Kültür Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Erden Başaran, TED Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Özlem Tokgöz, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Rahime Çobanoğlu, Sinop Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Serkan Çoştı, Kafkas Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Sibel Dal, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Tahir Yılmaz, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Tahir Yılmaz, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ümit Özkanal, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ümmühan Akpınar, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Acar Çiftçi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Zühal Gün Şahin, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Türkiye
Dr. Bilal Öncül, Erzurum Teknik Üniversitesi, Türkiye
Dr. Büşra Fayetörbay, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Dr. Çiğdem Kurt, Galatasaray Üniversitesi, Türkiye
Dr. Engin Dilbaz, Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Dr. Mehmet Fansa, Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Dr. Ramazan Ertürk, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Dr. Seyit Yayla, Universum University, Kosova
Dr. Sinan Özer, MEB, Türkiye
Dr. Şeyda Subaşı Singh, Viyana Üniversitesi, Avusturya
Dr. Tuğba Güner Demir, Türkiye
Dr. Tuğba Şenyavaş, Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye

International Education Congress – EDUCongress2025 - 26-29 November 2025, Antalya, Türkiye

Çevre ve Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı E-Merkezi

Ahmet Biçer ¹, Mustafa Çeğindir ^{1,*} & Hakan Aydın ¹

¹ Gazetecilik, Erciyes Üniversitesi

Problem Durumu

Günümüzde dijital teknolojilerin ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte bilgiye erişim biçimleri köklü bir dönüşüm geçirmiştir. Özellikle genç kuşaklar, içinde bulundukları hız kültürünün etkisiyle bilgiyi kısa, özetlenmiş ve kolay tüketilebilir biçimlerde edinmeye yönelmiştir. Bu durum, bir yandan bilgiye erişimi demokratikleştirirken diğer yandan derinlemesine öğrenme, eleştirel düşünme ve çevresel farkındalık geliştirme süreçlerinde yüzeyselleşme riskini beraberinde getirmektedir. Gençlerin çoğu, bir konuda araştırma yaparken uzun süreli okuma ve kaynak tarama alışkanlığından uzaklaşmakta; sosyal medya, kısa videolar veya “hap bilgi” içerikleriyle yetinmektedir. Bu durum özellikle çevre, sürdürülebilirlik, iklim değişikliği, karbon ayak izi, ekosistem, biyoçeşitlilik ve doğal kaynaklar gibi çok boyutlu, disiplinler arası konularda güvenilir bilgiye ulaşımı zorlaştırmakta ve bilgi kirliliğini yaygınlaştırmakta ve arttırmaktadır.

Çevresel sorunların giderek karmaşıklaştığı çağımızda, gençlerin yalnızca farkındalık düzeyinde değil, bilgi temelli bir çevre okuryazarlığı ve sürdürülebilirlik bilinci kazanmaları zorunludur. Genç liderlerin bu konularda bilinçlenmesi, toplumsal dönüşümün ve sürdürülebilir yaşam biçimlerinin yaygınlaşması açısından kritik bir önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, eğitimde yenilikçi dijital araçların kullanımı, güvenilir bilgi kaynaklarının erişilebilir kılınması ve öğrenme süreçlerinin desteklenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye Ulusal Ajansı tarafından yürütülen Erasmus+ Programı kapsamında Avrupa Birliği tarafından finanse edilen “Doğanın Enerjileri Bizimle: Genç Liderler Çevresel İletişim ve Medya Ağı (e-NetCoM)” projesi, çevresel sürdürülebilirliğin bireysel ve yerel boyutlarını öne çıkararak gençlerin çevresel liderlik süreçlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Proje, gençlerin sosyal girişimcilik becerilerini geliştirmeyi, akran eğitimi yoluyla dayanışma ve aktif vatandaşlık bilincini güçlendirmeyi hedeflemekte; medya ve iletişim araçlarını çevresel farkındalığın yaygınlaşması için önemli bir öğrenme ve etkileşim alanı olarak konumlandırmaktadır. Projede medya, tüm formlarıyla birlikte, karmaşık çevre sorunlarının açık ve anlaşılır bir biçimde geniş halk kesimlerine ulaşması, çevre sorunlarına ilişkin farkındalığın gelişimi, söz konusu sorunların çözümünde aktif katılım ve işbirliğinin kolaylaştırılması, çevre sorunlarına ilişkin paydaşlarla diyalogun sağlanması, özellikle yeni

International Education Congress – EDUCongress2025 - 26-29 November 2025, Antalya, Türkiye

medyayla birlikte, yurttaş gazeteciliği gibi alanlara katılımın kolaylaştırılması yoluyla her bir bireyin aktif değişim ajanları olarak konumlandırılması gibi kritik roller üstlenerek çevre iletişiminin merkezi unsurlarından biri olarak konumlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışma, niteliksel bir araştırma yaklaşımı benimsenerek yürütülmüştür ve Erasmus+ Programı kapsamında desteklenen “Doğanın Enerjileri Bizimle: Genç Liderler Çevresel İletişim ve Medya Ağı (e-NetCoM)” projesinin çevre iletişimi ve gençlik katılımı bileşenlerinden biri olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın temel amacı, çevre ve sürdürülebilirlik temalarında açık erişimli kaynakları bir araya getiren “Çevre ve Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı E-Merkezi” adlı dijital veritabanının oluşturulma sürecini ortaya koymaktır.

Veritabanı geliştirilirken nitel içerik analizi yöntemi kullanılmış ve sistematik bir veri toplama süreci izlenilmiştir. Bu kapsamda çevre okuryazarlığı, sürdürülebilirlik, iklim değişikliği, ekolojik farkındalık, çevre etiği, çevresel iletişim ve doğal kaynaklar gibi temalar altında ulusal ve uluslararası açık erişim kaynaklar (kitap, tez, makale, rapor, podcast, video vb.) taranmıştır. Elde edilen materyaller; güvenilirlik, güncellik, erişilebilirlik, dil çeşitliliği ve tematik uygunluk ölçütlerine göre değerlendirilmiş, ardından belirlenen alt temalar doğrultusunda sınıflandırılmıştır.

Kaynakların her biri, araştırma ve eğitim süreçlerinde kolay erişim sağlamak amacıyla dijital etiketleme sistemiyle düzenlenmiş ve açıklayıcı meta verilerle desteklenmiştir. Ayrıca kullanıcı deneyimini güçlendirmek için sade bir arayüz tasarımı benimsenmiş, kategorik filtreleme özelliği eklenmiştir. Bu süreç sonunda, çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik alanında çalışan genç liderlerin bilgiye hızlı, güvenilir ve tematik olarak odaklı biçimde ulaşabilecekleri bütüncül bir dijital öğrenme platformu oluşturulmuştur. Böylece çalışma, nitel araştırma yaklaşımını dijital içerik geliştirme ve eğitim teknolojileriyle bütünleştiren yenilikçi bir uygulama sunmaktadır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

Bu çalışma sonucunda, çevre ve sürdürülebilirlik temalarına ilişkin açık erişimli kaynakları bir araya getiren kapsamlı bir dijital veritabanı oluşturulmuştur. Ortaya çıkan bu ürün, genç liderlerin çevre okuryazarlığı, sürdürülebilirlik bilinci ve çevresel liderlik konularında akran eğitimi süreçlerinde ve kendi kişisel gelişimlerinde kullanabilecekleri zengin bir bilgi havuzu sunmaktadır. Bu veritabanı, gençlerin araştırma pratiklerini destekleyen, güvenilir bilgiye erişimi kolaylaştıran ve çevre iletişimi süreçlerinde medya araçlarından etkin biçimde yararlanmalarına olanak tanıyan yenilikçi bir dijital eğitim aracıdır.

International Education Congress – EDUCongress2025 - 26-29 November 2025, Antalya, Türkiye

Söz konusu platform, çevre ve sürdürülebilirlik konularında farkındalık yaratmakla kalmayıp, bu alanlarda derinlemesine bilgi edinmek isteyen gençlerin araştırma, tartışma ve üretim süreçlerine de katkı sağlamaktadır. Dijital çağın hız kültürü içerisinde kısa ve yüzeysel bilgi tüketimi eğilimlerinin arttığı günümüzde, bu tür açık erişim temelli kaynak merkezleri gençlerin bilgiye daha bilinçli, seçici ve eleştirel biçimde yaklaşımlarını teşvik etmektedir. Çalışma, çevre eğitimi ve dijital okuryazarlığı bir araya getirerek gençlerin çevresel farkındalık, liderlik ve aktif vatandaşlık kapasitelerini güçlendirmeyi; böylece sürdürülebilir bir öğrenme kültürüne katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: çevre ve sürdürülebilirlik okuryazarlığı, e-NetCoM Projesi, Erasmus + programı, e-merkez

Kaynakça

Orr, D. W. (1992). *Ecological Literacy: Education and the Transition to a Postmodern World*. SUNY Press.

UNESCO. (2017). *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

McComas, W. F. (2017). *The Language of Science Education: An Expanded Glossary of Key Terms and Concepts in Science Teaching and Learning*. Springer.

Ardoin, N. M., Bowers, A. W., & Gaillard, E. (2020). Environmental education outcomes for conservation: A systematic review. *Biological Conservation*, 241, 108224. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2019.108224>

Barth, M., & Rieckmann, M. (2012). Academic staff development as a catalyst for curriculum change towards education for sustainable development: An output perspective. *Journal of Cleaner Production*, 26, 28–36. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2011.12.011>

Cotton, D. R. E., & Winter, J. (2010). It's not just bits of paper and light bulbs: A review of sustainability pedagogies and their potential for use in higher education. In *Sustainability Education* (pp. 39–54). Earthscan.

<https://yesiladimlar.erciyes.edu.tr/>